

2021

Oppvekstprofilen viser noen av kommunens styrker og utfordringer, og kan benyttes i planarbeidet for barn og unge og deres oppvekstmiljø. Indikatorene som presenteres i profilen er valgt med tanke å fremme barn og unges oppvekstmiljø, og må tolkes i lys av kunnskap om lokale forhold.

Utgitt av:
Folkehelseinstituttet, Postboks 222 Skøyen, 0213 Oslo.
Ansvarlig redaktør: Camilla Stoltenberg
E-post: oppvekstprofiler@fhi.no

Statistikken er hentet fra [Kommunehelsestatistikkbank](https://kommune.helsestatistikk.no) per mai 2021, og er basert på kommune- og fylkesinndeling per 1.1.2020

Illustrasjon: FHI
Bokmål

Batch 3105211233.0806211338.3105211233.0806211337.09/06/2021 8:22

0 - 24 SAMARBEIDET

Oppvekstprofilene er utarbeidet i samarbeid mellom fem ulike direktorater og Folkehelseinstituttet, på oppdrag fra [0-24-samarbeidet](#).

Os

Tema for årets profiler er trivsel, læring og gjennomføring i skolen. Temaet gjenspeiles i indikatorer og figurer.

Nedenfor presenteres noen indikatorer om barn og unge i kommunen:

- Andelen 5.-klassinger som er på laveste mestringsnivå i lesing er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Les mer på midtsidene om betydningen av grunnleggende ferdigheter som lesing.
- Det blir ikke vist statistikk på andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er plaget av ensomhet. Dette skyldes at Ungdata-undersøkelsen ikke er gjennomført i kommunen i perioden 2017-2020, eller at det er utilstrekkelig tallgrunnlag. Utilstrekkelig betyr at tallene er for små eller at det mangler opplysninger om klasstrinn og kjønn, noe som er nødvendig for å kunne sammenlikne med landsnivået. Tall kan også mangle dersom undersøkelsen ble avbrutt som følge av nedstengningen i mars 2020 eller som følge av kommunesammenslåing.
- Andelen som gjennomfører videregående opplæring, er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Klikk på indikator nummer 14 i barometeret på side 4 for å se hvordan gjennomføringsgraden i kommunen varierer med foreldrenes utdanningsnivå. Se også figur 5 på midtsidene for tall fordelt etter innvandrerbakgrunn.
- Andelen barn (0-17 år) som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt, er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet. Vedvarende lav husholdningsinntekt vil si at den gjennomsnittlige inntekten i en treårsperiode er under 60 prosent av median husholdningsinntekt i Norge. I barometeret på side 4 finnes flere indikatorer på hvordan levekårsforholdene er for barn og unge i kommunen.

Trivsel, læring og gjennomføring i skolen

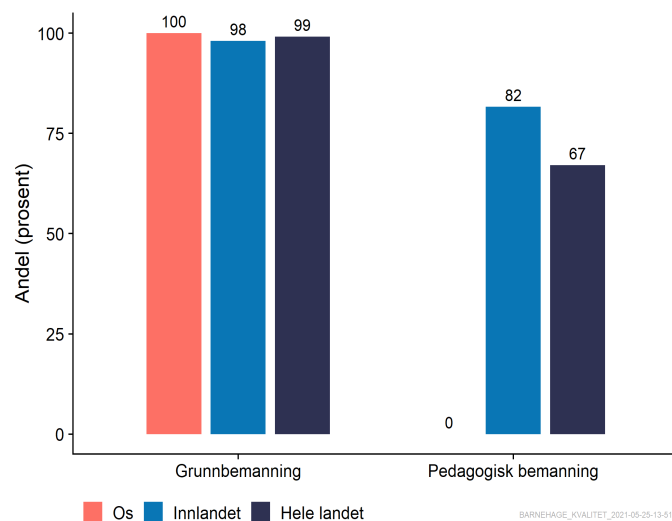
Å føle seg trygg, oppleve tilhørighet og å trives er grunnleggende betingelser for en god oppvekst. Barn tilbringer mye tid i barnehagen og på skolen, noe som gjør disse til sentrale arenaer for kommunene i deres arbeid med barn og unges oppvekstmiljø. Barnehagen og skolen gir barn og unge kunnskap og ferdigheter de trenger til senere utdanning og deltakelse i samfunnsliv.

Under koronapandemien har barnehagene og skolene i perioder vært stengt. Barn og unge har opplevd endring i hverdagen, med mer digital undervisning og hjemmeskole, særlig for de eldste barna. Med unntak av noen indikatorer, blant annet under temaområdet barnehage og skole, er de fleste tallene i årets oppvekstprofiler hentet fra perioden før pandemien brøt ut. Vi vet fortsatt for lite om hvilke konsekvenser pandemien har hatt for trivsel og læring blant barn og unge. I årene fremover vil vi kunne få et bedre kunnskapsgrunnlag fra denne perioden.

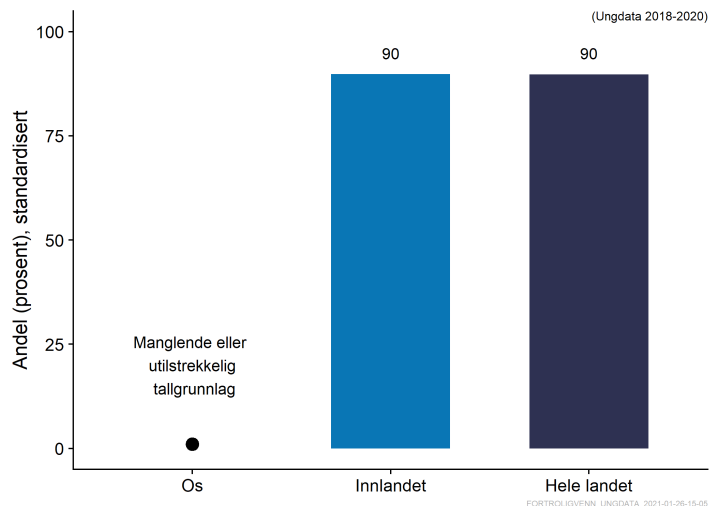
Barnehageårene

Barnehagen skal gi en god start og bidra til barns utvikling gjennom omsorg, lek og læring. En barnehage med høy kvalitet kan ha en positiv påvirkning på barns språklige og sosiale utvikling, og gir dermed mulighet til å danne et godt grunnlag for skolestart og videre utvikling. For barn fra familier med lav sosioøkonomisk status eller barn i familier med innvandrerbakgrunn kan barnehagen ha spesielt stor betydning.

Figur 1. Andel barn som går i barnehager som oppfyller kravet til grunnbemanning og pedagogisk bemanning, av alle barn som går i barnehager (2020).

Figur 2. Andel ungdomsskoleelever som oppgir at de helt sikkert eller tror de har minst en venn de kan stole fullstendig på og betro seg til (Ungdata).

Barnehager som oppfyller normene for grunnbemanning og pedagogtetthet gir gode rammer for barns utvikling og for trygge relasjoner mellom barn og voksne. Se figur 1 for andelen barn i barnehager som oppfyller kravene til bemanning. Personalets kompetanse til å inngå i gode relasjoner og støtte barns lek og læringsprosesser er vesentlig for at barn skal trives og være inkludert i barnehagen.

Trivsel, vennskap og mobbing

De aller fleste barn og unge trives i barnehagen og på skolen. Trivsel henger ofte sammen med mestring, læring og sosial støtte.

Relasjonen mellom voksne og barn og vennskapet mellom jevnaldrende er viktige faktorer for trivsel. Vennskap er en kilde til sosial og følelsesmessig støtte, i tillegg kan gode vennskap beskytte mot mobbing og ekskludering. Se figur 2 for andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de har en fortrolig venn.

Ikke alle barn og unge finner venner og opplever tilhørighet på skolen. Mobbing kan gi alvorlige konsekvenser for trivsel og gjennomføring i skolen. I tillegg kan det føre til psykiske vansker, selvmordstanker og utagerende atferd. Figur 3 viser tall på mobbing i kommunen. På Utdanningsdirektoratets [hjemmesider](#) kan man lese mer om virkemidler som kan styrke og fremme et inkluderende skolemiljø. Programmer kan være en støtte i skolens systematiske arbeid med mobbing, problematferd og psykisk helse. På [Ungsinn.no](#) finnes oversikter over virksomme programmer.

Tidlig innsats og tilpasset opplæring i skolen

Gjennom et godt pedagogisk tilbud skal skolen gi elevene mulighet til læring og utvikling uavhengig av elevenes forutsetninger. Elevenes tidligere skoleprestasjoner er den faktoren som har størst betydning for om elevene fullfører og består videregående opplæring. Innsats for å øke barn og unges grunnleggende ferdigheter som lesing og regning i grunnskolen kan bidra til å bedre elevenes skoleprestasjoner. Elever som har foreldre med høyere utdanning får i gjennomsnitt bedre karakterer i grunnskolen enn elever av foreldre med kort utdanning. Figur 4 viser gjennomsnittlig grunnskolepoeng etter foreldrenes utdanningsnivå.

Elever som får opplæring tilpasset sine behov lærer mer, trives bedre og har større sannsynlighet for å fullføre skolegang og komme ut i arbeidslivet. Mange barn og unge har behov for en tidlig, samtidig og samordnet innsats fra ulike sektorer. Det er viktig å sette inn tiltak så snart en utfordring avdekkes, og at elever som ikke har et tilfredsstillende utbytte av det ordinære tilbudet får tilbud om spesialundervisning. Målet skal være å øke sannsynligheten for at elevene får en god utvikling videre.

Gjennomføring av videregående opplæring

Gjennomføring av videregående opplæring kvalifiserer for jobber og videre utdanning, og gir dermed bedre muligheter for at unge skal lykkes på arbeidsmarkedet og for aktiv deltakelse i samfunnet. Samfunnskostnadene ved at en 19-åring står utenfor arbeidslivet frem til fylte 62 år utgjør 15,9 millioner kroner. Gjennom tidlig innsats i barnehage og skole har kommunene mulighet til å bidra til at flere unge gjennomfører videregående opplæring.

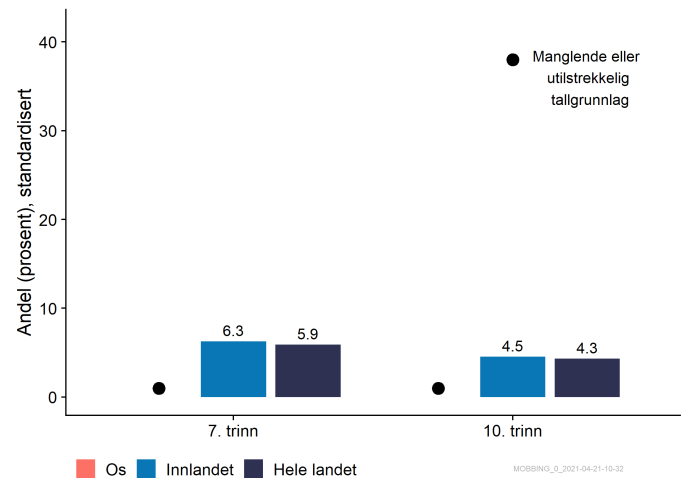
Figur 5 viser andelen i kommunen som har gjennomført videregående opplæring med studie- eller yrkeskompetanse henholdsvis fem/seks år etter påbegynt opplæring. Tallene vises også etter innvandrerbakgrunn. Unge innvandrere som kommer til Norge sent i skoleløpet med lite eller ingen utdanning fra opprinnelseslandet har ofte behov for samordnet støtte fra ulike kommunale etater.

Jo bedre vi som samfunn lykkes med å legge til rette for at alle barn og unge opplever mestring og deltakelse i skole og barnehage – og får utviklet sitt potensiale, jo flere vil gjennomføre utdanningsløpet og senere kunne delta i arbeidslivet. Dette krever en helhetlig oppfølging der sektorene samarbeider om barn og unge og deres familier. Å sørge for at barn og unge trives og gjennomfører skolen er viktig for en bærekraftig samfunnsutvikling.

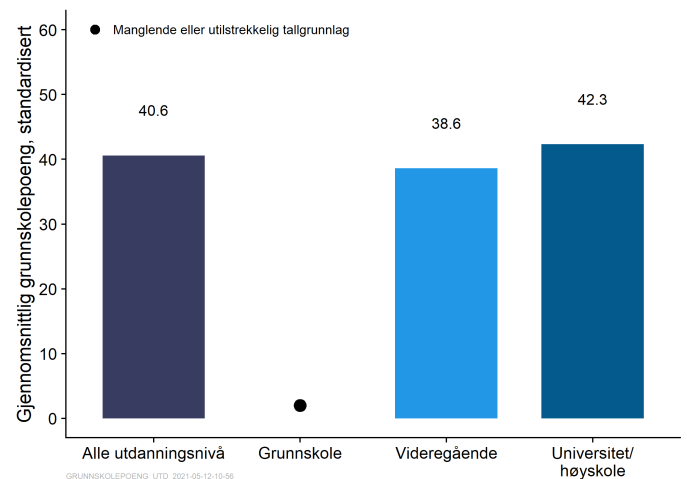
Teksten med referanser finnes på [FHI.no/Oppvekst](https://fhi.no/oppvekst).

I tillegg til indikatorene i Oppvekstbarometeret på side 4 finner du flere indikatorer i [Kommunehelse statistikkbank](https://kommune.helsestatistikkbank.no).

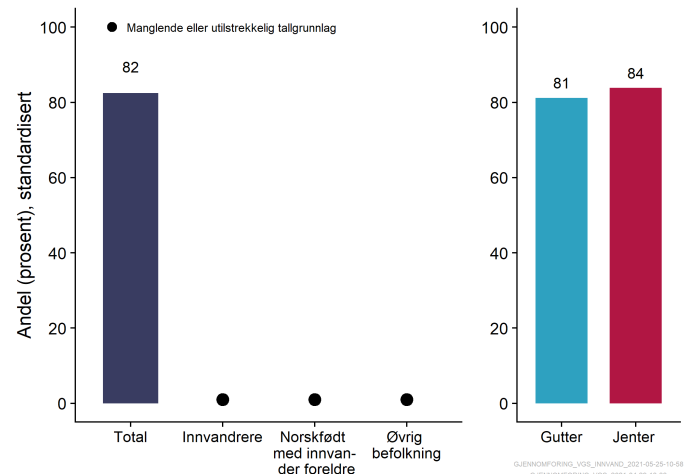
Figur 3. Andel elever på 7. og 10. trinn som oppgir at de har opplevd mobbing fra andre elever de siste månedene, i prosent av alle som deltok i Elevundersøkelsen (2018/2019-2020/2021).

Figur 4. Gjennomsnittlig grunnskolepoeng ved avsluttet grunnskole på 10. trinn i kommunen, totalt og fordelt etter foreldrenes høyeste utdanningsnivå (2018-2020).

Figur 5. Andel i kommunen som har gjennomført videregående opplæring, status fem/seks år etter påbegynt opplæring. Totalt og fordelt etter innvandrerbakgrunn og kjønn (2017-2019).

Oppvekstbarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenlignes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulik alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I [Kommunehelse statistikkbank](#) finnes flere indikatorer og utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en utfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

Tema		Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Oppvekstbarometer for Os
Befolkning	1	Andel barn, 0-17 år	15,9	18,4	20,6	prosent	
	2	Innvand. og norskf. med innv. foreldre	21,5	15,1	19,5	prosent	
Levekår	3	Vedvarende lavinntekt (hush.), 0-17 år	14	13	12	prosent	
	4	Bor trangt, 0-17 år	21	14	19	prosent	
	5	Barn av enslige forsørgere	13,5	16,2	14,8	prosent	
	6	Ikke i arbeid eller utdanning, 16-25 år	-	11,7	11,5	prosent (a,k)	
Barnehage og skole	7	Barn med barnevernstiltak, 0-17 år	6,5	4,9	4,2	prosent	
	8	Bemanning i barnehage, oppfylt	0	83	67	prosent	
	9	Laveste mestringsnivå i lesing, 5. tr.	22	24	23	prosent (k)	
	10	Laveste mestringsnivå i regning, 5. tr.	30	24	23	prosent (k)	
	11	Trives på skolen, 7. trinn	85	89	88	prosent (k)	
	12	Mobbes på skolen, 7. trinn	-	6,3	5,9	prosent (k)	
	13	Gjennomsnittlig grunnskolepoeng	40,6	42,0	42,3	poeng (k)	
Fritid og nærmiljø	14	Gjennomføring i vdg. opplæring	82	76	77	prosent (k)	
	15	Fornøyd med lokalmiljøet, 2017-20	**	70	68	prosent (a,k)	
	16	Med i fritidsorganisasjon, 2017-20	**	63	64	prosent (a,k)	
	17	Trygt i nærmiljøet, 2017-20	**	88	85	prosent (a,k)	
	18	Ensomhet, 2017-20	**	21	22	prosent (a,k)	
	19	Skjermtid over 4 timer, 2017-20	**	40	37	prosent (a,k)	
	20	Kan svømme, 17 år	-	90	88	prosent (k)	
Helse og helseatferd	21	Fornøyd med helse, 2017-20	**	72	70	prosent (a,k)	
	22	Depressive symptomer, 2017-20	**	13	15	prosent (a,k)	
	23	Psykiske sympt./lidelser, 15-24 år	115	166	163	per 1000 (a,k)	
	24	Søvnproblemer, 2017-20	**	24	28	prosent (a,k)	
	25	Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	17	27	27	prosent (k)	
	26	Overvekt og fedme, 17 år	23	26	22	prosent (k)	
	27	Reseptfrie smertest. ukentlig, 2017-20	**	18	17	prosent (a,k)	
	28	Alkohol, har vært beruset, 2017-20	**	14	13	prosent (a,k)	
	29	Har brukt cannabis, 2017-20	**	2,3	3,9	prosent (a,k)	
	30	Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	89,5	96,8	96,9	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert og k = kjønnsstandardisert

** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om [mulige årsaker](#)

1. 2021. 2. 2021, 0-17 år. 3. 2017-2019, barn som bor i husholdninger som i en treårsperiode har en gjennomsnittlig inntekt under 60 % av nasjonal median. 4. 2019, trangboddhet defineres ut ifra antall rom og kvadratmeter i boligen. 5. 2017-2019, 0-17 år, av alle barn det betales barnetrygd for. 6. 2019. 7. 2019, omfatter hjelpetiltak og omsorgstiltak. 8. 2020, barn som går i barnehager der kravet til både grunnbemanning og pedagogisk bemanning er oppfylt. 9./10. Skoleårene 2017/2018-2019/2020. 11./12. Skoleårene 2018/2019-2020/2021. 13. 2018-2020, ved avsluttet grunnskole på 10. trinn. 14. 2017-2019, omfatter elever bosatt i kommunen. 15. U.skole, svært eller litt fornøyd. 16. U.skole, svarer «ja, jeg er med nå». 17. U.skole, opplever at nærområdet er trygt på kveldstid. 18. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 19. U.skole, daglig utenom skolen. 20. 2019-2020, oppgir at man kan svømme 200 meter ved nettbasert sesjon 1. 21. U.skole, svært eller litt fornøyd. 22. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 23. 2017-2019, brukere av primærhelsetjenestene fastlege og legevakt. 24. U.skole, ganske mye eller veldig mye plaget. 25. 2019-2020, oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 26. 2017-2020, KMI som tilsvarer over 25 kg/m2, basert på høyde og vekt oppgitt ved nettbasert sesjon 1. 27. U.skole, bruker Paracet, Ibux eller lignende minst én gang i uka. 28. U.skole, drukket så mye at de har følt seg tydelig beruset én gang eller mer ila. siste 12 mnd. 29. U.skole, har brukt cannabis én gang eller mer ila. siste 12 mnd. 30. 2016-2020. Datakilder: Statistisk sentralbyrå, NAV, Ungdataundersøkelsen fra Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet, Utdanningsdirektoratet, Vernepliktsverket, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, primærhelsetjenestene fastlege og legevakt (KUHR-databasen i Helsedirektoratet) og Nasjonalt vaksinasjonsregister SYSVAK. For mer informasjon, se [Kommunehelse statistikkbank](#).